03/06/2023

Ο Μητροπολίτης Μάνης γράφει για την Πεντηκοστή, την κάθοδο και επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος

/ Γνώμες / Πνευματικά Αποσπάσματα

Τό βιβλίον τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων» ἐπακριβῶς περιγράφει τό ἱστορικό γεγονός τῆς καθόδου καί τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατά τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς.

Ἀναφέρεται συγκεκριμένα: «Καί ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τήν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδόν ἐπί τό αὐτό. Καί ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καί ἐπλήρωσεν ὅλον τόν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι˙ καί ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεί πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ’ ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, καί ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου» (Πράξ. 2, 1-4).

- **Γράφει ο Μητροπολίτης Μάνης κ.Χρυσόστομος Γ’**

Ὅλοι οἱ πιστοί μέ μιά ψυχή ἦσαν συνηγμένοι στό αὐτό μέρος, στά **Ἱεροσόλυμα** καί

ἔξαφνα χωρίς νά τό περιμένει κανείς, ἦλθε ἕνας ἦχος ἀπό τόν οὐρανό, σάν βοή σφοδροῦ ἀνέμου. Καί αὐτή ἡ βοή γέμισε ὅλη τήν οἰκία ὅπου βρισκόντουσαν ὅλοι οἱ μαθητές. Παρουσιάσθηκαν δέ σ’ αὐτούς γλῶσσες, σάν ἀπό φλόγες πυρός νά διαμοιράζωνται˙ καί στόν καθένα ἀπ’ αὐτούς κάθησε στίς κεφαλές τους ἀπό μία γλῶσσα. Καί ὅλων γέμισε ἡ ὕπαρξή τους, ὁ ἐσωτερικός τους κόσμος μέ Πνεῦμα Ἅγιον.

Εἰδικότερα, ὅταν ἐπρόκειτο νά συμπληρωθεῖ ὁλοκληρωτικά ἡ **ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς** κατά τόν ἰουδαϊκό τρόπο, ὅπως καθοριζόταν, ὅπως γράφει ὁ ἱερός Λουκᾶς, ἦσαν ὅλοι, δηλαδή οἱ Ἀπόστολοι, οἱ μαθητές καί οἱ πιστοί συνηγμένοι στό ἴδιο μέρος. Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ ὅτι ἡ Πεντηκοστή, ὡς γνωστόν, ἦταν μία ἀπό τίς τρεῖς μεγάλες ἐνιαύσιες ἑορτές τῶν Ἰουδαίων. Ὀνομαζόταν δέ Πεντηκοστή, διότι εἶχε ὁρισθεῖ νά τελεῖται ἡ ἑορτή, μετά ἀπό ἑπτά ἑβδομάδες ἀπό τῆς δευτέρας ἡμέρας τοῦ Πάσχα. Ἦταν ἑορτή εὐχαριστίας γιά τό θέρος, γι’ αὐτό καί εἶχε καί τήν ὀνομασία «ἑορτή θερισμοῦ» καί ἡμέρα τῶν νέων καρπῶν, τῶν «ἀπαρχῶν». Ἀκόμη, κατά τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς τελοῦσαν καί τήν ἀνάμνηση τῆς ἐπί τοῦ ὄρους Σινᾶ χορηγήσεως τοῦ Νόμου.

*

Ὅλοι, λοιπόν, βρισκόντουσαν ἐκεῖ στό ὑπερῶον τῶν Ἱεροσολύμων, ὅπως γράφει ὁ συγγραφεύς τῶν «Πράξεων» καί συγκεκριμένα «ὁμοθυμαδόν», ἤτοι ὑπό τήν ἔννοια τῆς ὁμοψυχίας, τῆς κοινωνίας τῶν ψυχῶν, τῶν αἰσθημάτων ἀγάπης, εἰρήνης καί ὁμονοίας. Τότε «ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας». Αὐτό τό «ἄφνω», τό αἰφνίδιον, παραπέμπει, βέβαια, στήν Δευτέρα Παρουσία τοῦ Χριστοῦ, «ὥσπερ ἡ ἀστραπή ἐξέρχεται ἀπό ἀνατολῶν καί φαίνεται ἕως δυσμῶν» (Ματθ. 24,27) καί «περί τῆς ἡμέρας ἐκείνης καί ὥρας οὐδείς οἶδεν» (Ματθ. 24,36). Καί στή συνέχεια συνέβη, ὁ ἦχος πού ἦλθε ἀπό τόν οὐρανό νά εἶναι, ὄχι σάν ἄνεμος βαθμιαίως ἀπό ἐλαφρῶς σέ βίαιη κατάληξη, ἀλλά εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὡς πνοή ἀνέμου βιαία καί ἰσχυρά. Κάπως ἔτσι, ὅπως ὅλοι ἔχουμε αἰσθανθεῖ, ἕνα ἦχο, ὁ ὁποῖος ἐνίοτε ὀλίγον χρόνον προηγεῖται μιᾶς σεισμικῆς δονήσεως. Ἦταν ἦχος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὡς ἀναφέρει ἡ Ἀποκάλυψις, «ὡς φωνή βροντῆς» (Ἀποκ. 6,1) καί χωρίς καμμία γνώση ἀπό ποῦ προέρχεται, ὡς ἀναγράφει ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, καθ’ ὅτι «τό πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ καί τήν φωνήν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ’ οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καί ποῦ ὑπάγει» (Ἰω. 3,8).

Ὡς δέ ὡραιότατα ἑρμηνεύει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος τίς λέξεις «ὥσπερ» καί «ὡσεί» στό συγκεκριμένο κείμενο γιά τόν ἦχο καί τό πῦρ, τοῦτο συμβαίνει, «ἵνα μηδέν αἰσθητόν περί τοῦ Πνεύματος νομίσῃς». Δέν εἶναι τό Ἅγιον Πνεῦμα, οὔτε ἦχος βιαίας πνοῆς, οὔτε γλῶσσαι πυρός. Τό Ἅγιον Πνεῦμα δέν περικλείεται καί ὁρίζεται μέ τά φυσικά αὐτά φαινόμενα, ἀλλά εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου ὑπεράνω αὐτῶν.

Χρησιμοποιοῦνται οἱ λέξεις αὐτές γιά τήν ἰδική μας ἀδυναμία καί πρός μία προσέγγιση τῆς καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί μάλιστα τά σημεῖα τῆς ἐπιφοιτήσεώς Του ἦσαν διπλά, ἤτοι γιά τήν ἀκοή, βοή ὅμοια πρός τήν ὑπό τοῦ ἀνέμου βιαίου παραγομένη καί γιά τήν ὅραση γλῶσσαι ὡσεί πυρός. Ἄκουγαν καί ἔβλεπαν τό μυστήριον τῆς καθόδου τοῦ **Ἁγίου Πνεύματος.**

Ἡ βιαία πνοή εἶχε προτυπωθεῖ στή Π. Διαθήκη ὅταν ἡ μητέρα τοῦ προφήτου Σαμουήλ εἶπε: «Κύριος ἀνέβη εἰς τούς οὐρανούς καί ἐβρόντησεν» (Α’ Βασιλ. 2,10) ἀλλά καί στό **ὄρος Σινᾶ** «κατέβη» ὁ Θεός μέ θύελλα. «Καί τό ὄρος ἐκαίετο πυρί ἕως τοῦ οὐρανοῦ, σκότος, γνόφος, θύελλα, φωνή μεγάλη» (Δευτερ. 4,11). Τοῦτο ἔγινε γιά νά δοθεῖ αἴσθηση τῆς θεοπρεποῦς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Γράφει, ἐν προκειμένῳ, ὁ ἱερός ὑμνογράφος τοῦ πεζοῦ Κανόνος τῆς ἑορτῆς Κοσμᾶς ὁ Μελωδός (8ος αἰ.) στήν η’ ᾠδή: «Ζωτικῆς ἐξ ὕψους βιαίας φερομένης, ἠχητικῶς τοῦ Πνεύματος τοῦ παναγίου, ἁλιεῦσι πνοῆς πυρίνων εἴδει γλωσσῶν, τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ ἐρρητορεύοντο». Ὅταν δηλαδή κατέβηκε ἀπό τόν οὐρανό, στούς Ἀποστόλους, τό Ἅγιο Πνεῦμα μέ ἦχο βιαίας πνοῆς καί ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν, τότε τό Ἅγιο Πνεῦμα ἀναζωογόνησε καί ἐνθάρρυνε τίς ψυχές τους γιά νά κηρύξουν στή συνέχεια τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Ἡ βιαία αὐτή πνοή δέν προξένησε τρόμο καί φόβο στούς Ἀποστόλους, ἀλλά ὡς ζωτική πού ἦταν ἡ πνοή ἐκείνη, τούς ἔδωκε θάρρος καί δύναμη καί ἱερό ἐνθουσιασμό. Τούς Ἀποστόλους αὐτούς τούς ἀδύναμους, τούς ἔκαμνε δυνατούς καί γι’ αὐτό ὁ Μέγ. Βασίλειος λέγει: «Καθάπερ γάρ ἡλίου βολαί φωτίσασθαι νέφος καί λάμπειν ποιοῦσι, χρυσοειδῆ ὄψιν ποιοῦσαι˙ οὕτω καί Πνεῦμα ἅγιον ἐπελθόν εἰς ἀνθρώπου σῶμα, ἔδωκεν μέν ζωήν, ἔδωκεν δέ ἀθανασίαν, ἔδωκεν ἁγιασμόν, ἤγειρε δέ κείμενον. Τό δέ κινηθέν κίνησιν ἀΐδιον ὑπό Πνεύματος Ἁγίου ζῶον ἅγιον ἐγένετο. Ἔσχε δέ ἀξίαν ἄνθρωπος, Πνεύματος ἐσοικισθέντος, προφήτου, ἀποστόλου, ἀγγέλου Θεοῦ, ὧν πρό τούτου γῆ καί σποδός» (PG 29, 769). «Βιαία, ἀκριβῶς, ἐστίν ἡ πνοή, ὡς πάντα νικῶσα» καί κατά τόν ἅγ. **Γρηγόριο Παλαμᾶ.**

*

Καί συνάμα «ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεί πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ’ ἕνα ἕκαστον αὐτῶν» (Πράξ. 2,3). Μάλιστα, ὁ ἱερός ὑμνογράφος στό Πεντηκοστάριο θά γράψει τήν τόσο χαρακτηριστική φράση: *«Πνοή βιαία γλωσσοπυρσεύτως νέμει».*

Λίαν ὁρατή, λοιπόν, ἡ παρουσία τοῦ **Ἁγίου Πνεύματος** σάν πύρινες γλῶσσες, οἱ ὁποῖες διαμερίσθηκαν στίς κεφαλές τῶν Ἀποστόλων. «Γλῶσσες» ἀκριβῶς, ἐπειδή τό πιό συγγενές πρός τόν λόγο εἶναι ἡ γλῶσσα καί ἔτσι δηλοῦται ἡ συμφυΐα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέ τόν Λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά καί διά τοῦ στόματός τους «ἐν ἐνάρθρῳ λόγῳ», θά ἐξήγγειλον τήν θεία διδασκαλία, «θείῳ Πνεύματι κινούμενοι».

Ὁ σοφός ὑμνογράφος στόν κανόνα του ἐνθυμεῖται, ἐν προκειμένῳ, τήν σύγχυση τῶν γλωσσῶν μέ τήν πυργοποιΐα στή Βαβέλ καί γράφει θαυμάσια στήν γ’ ᾠδή: «Ἡ τοῦ θείου Πνεύματος ἐπιδημήσασα δύναμις, τήν μερισθεῖσαν πάλαι φωνήν, κακῶς ὁμονοησάντων, εἰς μίαν ἁρμονίαν θείως συνῆψε, γνῶσιν συνετίζουσα πιστούς τῆς **Τριάδος**, ἐν ᾗ ἐστερεώθημεν». Δηλαδή, ἡ Πεντηκοστή, ὡς μία «ἀντί-Βαβέλ», ἔρχεται καί κατατροπώνει τήν σύγχυση, τήν ἀσυνοησία τῶν ἀνθρώπων, τήν ἀλαζονεία καί τήν ὑπερηφάνεια, διαλύοντας τήν σύγχυση τῶν ἀνθρώπων τήν ὁποία ἔφερε ἡ πτώση. Τῷ ὄντι, τό Ἅγιο Πνεῦμα ἑνώνει καί συνετίζει. Καί μέ τήν πνευματική ἁρμονία πού φέρει, διδάσκει στούς πιστούς τήν γνώση τῆς Ἁγίας Τριάδος στήν ὁποία εἴμαστε στερεωμένοι. Γράφει ὁ **Ἱ. Χρυσόστομος** σχετικά: «Ἐπειδή γάρ τό παλαιόν εἰς ἀπόνοιαν ἐξοκείλαντες οἱ ἄνθρωποι πύργον ἠβουλήθησαν κατασκευάσαι ἕως τοῦ οὐρανοῦ φθάνοντα, καί διά τῆς τῶν γλωσσῶν διαιρέσεως διεῖλεν αὐτῶν τήν κακήν συμφωνίαν, διά τοῦτο καί νῦν ἐν εἴδει γλωσσῶν πυρίνων ἐφίπταται αὐτοῖς τό Πνεῦμα τό ἅγιον, ἵνα διαιρεθεῖσαν τήν οἰκουμένην διά τούτου συνάψῃ» (ΕΠΕ, 36, 340).

*

Ἀλλά καί «*γλῶσσαι ὡσεί πυρός*». Ἡ φανέρωση τῶν πυρίνων γλωσσῶν καί ὄχι μέ κάποια ἄλλη μορφή, δηλώνει ἐπιπλέον, τό ὁμοούσιον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέ τόν Πατέρα καί Υἱόν, ἀφοῦ ὁ Θεός εἶναι «πῦρ καταναλῖσκον» (Δευτ. 4,24). Πῦρ δέ φάνηκε καί στό **ὄρος Σινᾶ** (Ἐξ. 19,18). Τοιοὐτοτρόπως δηλώνεται ὅτι τό **Ἅγ. Πνεῦμα** ἔχει τήν ἴδια φύση καί ἐνέργεια μέ τά ἄλλα δύο πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ὡραιότατα ὁ ὑμνογράφος, ὁ Κοσμᾶς ὁ Μελωδός, γράφει καί θεολογεῖ ὑμνολογῶντας στήν δ’ ᾠδή: «Σῆμα Θεότητος φέρον, τοῖς Ἀποστόλοις ἐν πυρί, Πνεῦμα κατεμερίσθη, καί ξέναις ἐν γλώσσαις ἐνέφηνεν, ὡς πατρόθεν θεῖον σθένος, ἐρχόμενον ἐστίν αὐτοκέλευστον». Λέγει ὁ ἱερός ποιητής, ἐν προκειμένῳ, καί ἐξηγεῖ γιατί τό Ἅγιον Πνεῦμα κατῆλθε στούς Ἀποστόλους «ὡσεί γλῶσσαι πυρός». Ναί μέ πῦρ, ἐπειδή ἔφερε τό σημεῖο τῆς θεότητος, τό ὁποῖον εἶναι τό πῦρ συμβολικῶς καί ἔδειξε ὅτι εἶναι Θεός. Καί στή συνέχεια μέ τά παράδοξα λόγια, φανέρωσε ὅτι ἐκπορεύεται ἀπό τόν Πατέρα ὡς μία θεία δύναμη καί ἀκόμη «ἐρχόμενον ἐστιν αὐτοκέλευστον», δηλαδή δέν εἶναι κατώτερο ἀλλά αὐτοδύναμο καί αὐτεξούσιο, ὁμότιμο μέ τόν Πατέρα καί τόν Υἱό. «Σθένος γάρ καί δύναμις, οὐ μόνον λέγεται ὁ Υἱός κατά τό «Χριστόν Θεοῦ δύναμιν» (Α’ Κορ. 1,24) ἀλλά καί τό Πνεῦμα τό Ἅγιον κατά τό «Ἰησοῦς οὖν ὑπέστρεψεν ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος» (Λουκ. 4,14) καί ὁ Πατήρ δύναμις ὀνομάζεται κατά τό «ἀπ’ ἄρτι ὄψεσθε τόν Υἱόν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως» (Ματθ. 26,64).

Καί βέβαια δέν ἀναγράφει τό ἱερό κείμενο ἁπλῶς «πυρός», ἀλλά «ὡσεί πυρός»,

διότι «οὐ γάρ ἦν πῦρ τό φαινόμενον, ἀλλά πῦρ ἐνομίζετο». Ὅπως στά Θεοφάνεια, στήν Βάπτιση τοῦ Κυρίου πάλιν γράφει: «Καί καταβῆναι τό Πνεῦμα τό Ἅγιον σωματικῷ εἴδει ὡσεί περιστεράν ἐπ’ αὐτόν» (Λουκ. 3,22). Ἑπομένως γράφεται «ὡσεί πυρός» γιά νά μή νομίσουμε τό Ἅγ. Πνεῦμα, ὡς κάτι τό ὑλικόν. Λέγει ὁ Ἰ. Αὐγουστῖνος ὅτι «δέν δυνάμεθα νά κατονομάσωμεν τό Πνεῦμα τό ἅγιον, Θεοπεριστεράν ἤ Θεοπῦρ». Καί βέβαια τό Ἅγιον Πνεῦμα ὡς «ἄλλο πῦρ» δηλώνει ὅτι: «Τήκει καί μαλακώνει τάς σκληράς καρδίας ἀναμορφοῦν ταύτας, χωρίζει καί κατακαίει τήν σκωρίαν καί ἀνάπτει εἰς τό ἐσωτερικόν τῶν ἀνθρώπων εὐσεβῆ καί ἀφωσιωμένα συναισθήματα, μεταβάλλον τάς ψυχάς εἰς ἔμψυχον καί λογικόν θυσιαστήριον, ὅπου αἱ πνευματικαί καί λογικαί θυσίαι ἀναφέρονται» (Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τάς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, Ἀθῆναι 1955, σελ. 78).

Καί ἀκόμη νά προσθέσουμε ὅτι οἱ πύρινες αὐτές γλῶσσες ἐκάθισαν στίς κεφαλές τῶν Ἀποστόλων, γεγονός πού δηλώνει τήν Δεσποτικό-Βασιλικό κῦρος, τήν ἀξία καί τό ἐνιαῖο τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Γράφει μάλιστα τό ἱερό κείμενο ὅτι «ἐκάθισέ τε ἐφ’ ἕνα ἕκαστον αὐτῶν» (στίχ. 3), δηλ. σέ ἑνικό ἀριθμό γιά νά δηλώσει ὅτι μία μόνη γλῶσσα ἐκάθισε στόν καθένα καί ὄχι ὅτι ὅλες οἱ γλῶσσες ἐκάθησαν ἀλληλοδιαδόχως. Ἡ δέ κεφαλή τυγχάνει τό ἀνώτατον καί ἀξιολογώτατον μέρος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καί αὐτό ἔχει ἰδιαίτερη σημασία.

Ἐν κατακλεῖδι, μία ὑπενθύμιση τυγχάνει ἐξόχως χαρακτηριστική καί ἀξίζει ν’ ἀναφερθεῖ: Στήν ὑμνογραφία ἀποκαλεῖται ἡ Πεντηκοστή, ὡς ἡ τελευταία ἑορτή. Ἀναγράφεται συγκεκριμένα: «Τήν μεθέορτον πιστοί καί τελευταίαν ἑορτήν ἑορτάσωμεν φαιδρῶς˙ αὕτη ἐστι Πεντηκοστήν, ἐπαγγελίας συμπλήρωσις καί προθεσμία» (Δευτέρα μετά τήν Πεντηκοστήν). Αὐτό σημαίνει ὅτι μέ τήν Πεντηκοστήν ὁλοκληρώθηκε τό σωτηριῶδες ἔργο τῆς **Θείας Οἰκονομίας**. Εἶναι τό «τέλος», καθ’ ὅτι μέ τό Ἅγιον Πνεῦμα, τό ὁποῖο λαμβάνει ὁ πιστός κατά χάριν, καθίσταται πλέον μέλος τοῦ ἀναστημένου Σώματος τοῦ Χριστοῦ καί καταδεικνύεται κατ’ αὐτόν τόν τρόπον, ὅτι πράγματι, «ὅλα δημιουργήθηκαν μέ σκοπό νά γίνουν ἕνα σῶμα μέ κεφαλή τόν Χριστό» (βλ. Βασ. Τσίγκου, Θέματα Δογματικῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, Θεσ/κη 2014, σελ. 322), δηλαδή νά γίνουν τά πάντα Ἐκκλησία καί νά πληρωθεῖ, τοὐτέστιν, ὁ ἀπώτερος σκοπός τῆς χριστιανικῆς βιοτῆς. Γι’ αὐτό, «πᾶσα πνοή, δόξαζε Πνεῦμα Κυρίου».